

РОЗДІЛ 6. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Аносів Іван Павлович,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри анатомії і фізіології людини та тварин,
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
(м. Мелітополь, Україна)

Ізбаш Світлана Сергіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності,
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
(м. Мелітополь, Україна)

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВПРОВАДЖЕННЯ АНДРАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТИ

Ivan Anosov,
Doctor of Pedagogic Sciences, Professor,
Head of the Department of Anatomy and Physiology of Human and Animals,
Melitopol Bohdan Khmelnytsky State Pedagogic University
(Melitopol, Ukraine)

Svitlana Izbash,
Candidate of Pedagogic Sciences, Docent,
Associate professor at the Department of Pedagogy and Pedagogic Skills,
Melitopol Bohdan Khmelnytsky State Pedagogic University
(Melitopol, Ukraine)

ANTHROPOLOGICAL APPROACH TO INTRODUCTION OF ANDRAGOGICAL TECHNOLOGIES OF TRAINING FUTURE MASTERS OF EDUCATION

Анотація. У статті автори доводять, що впровадження андрагогічних технологій навчання майбутніх магістрів освіти не можливо без врахування антропологічного підходу, який визначає особистісний характер звернення людей один до одного; життєву налаштованість на вибір ціннісних орієнтацій; усвідомлення потреб і інтересів людини; людяне ставлення як до світу речей, що оточують людину, так і до світу інших людей; створення здоров'язберезувальної педагогічної діяльності, яка переводить навчання і виховання у бік людинотворчого і життєзабезпечувального процесу.

Resume. In the article, the authors prove that the introduction of andragogical technologies for the training of future masters of education is impossible without taking into account the anthropological approach that determines the personal character of people's appeals to each other; life focus on the choice of value orientations; awareness of human needs and interests; human attitude to the world of things that surround a person, and to the world of other people; creation of a health-saving pedagogic activity, which directs education and upbringing towards a person-building and life-sustaining process.

Компетентнісний підхід в освіті зумовлює необхідність підготовки майбутніх магістрів освіти, здатних до саморозвитку, до навчання впродовж життя, що пов'язане з можливістю будувати індивідуальну траєкторію своєї професійної життєдіяльності, встановлювати ефективні комунікації, діяти самостійно і відповідально ставитися до прийняття рішень. У Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні (Наказ МОН від 16.07.2018 № 776) визначено вимоги до модернізації освітніх програм підготовки педагогічних працівників, необхідні для впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», що передбачають впровадження компетентнісного, особистісно орієнтованого підходу у педагогічній освіті, забезпечення формування загальних (універсальних, ключових тощо) компетентностей, набуття педагогічними працівниками вмінь та досвіду формування компетентностей в учнів, опанування педагогічних технологій [6]. Такі завдання викликають необхідність впровадження андрагогічних технологій навчання у процес професійної підготовки майбутніх магістрів освіти, які враховуватимуть інноваційні принципи навчання дорослих і спрямовуватимуться на подальше особистісне самовизначення і самореалізацію майбутніх викладачів. У сучасній педагогіці об'єктивно існують декілька підходів до впровадження технологій навчання, але ми зупинимось на двох найбільш важливих – антропологічному та особистісно-орієнтованому, які максимально відповідають принципу людиноцентризму та педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці між учасниками процесу навчання.

У центрі особистісно орієнтованого підходу є особистість, розуміння якої педагогіка запозичує з психології. Цінність особистості визначає орієнтацію викладача на вироблення відповідних технологій із методик навчання. Здебільшого, далі консервативного лозунгового опису цінності особистості справа не йде, вироблені технології і методики навчання кардинально не змінюють форми і змісту. Це значною мірою викликає відсутність категоріальних відмінностей понять «людина» й «особистість» та схеми, що визначає місце людини чи особистості стосовно інших елементів педагогічної системи – суспільства, діяльності тощо [7, с. 22].

Як зазначає В. Стрельников, в антропологічному підході (головним об'єктом є людина, особистість, культура) об'єкт дослідження дуже широкий; на практиці цей підхід зводиться до особистісно орієнтованої освіти чи врахування етнологічних і етнографічних факторів [9, с. 13]. Антропологічний підхід в освіті А. Воронін розуміє як відтворення у змісті освіти повноцінного образу людини, який може стати важливим засобом розвитку особистості учня. [3, с. 43]. Найбільш повне поняття антропологічного підходу в освіті представлено у праці

В. Безрукової, яка трактує це поняття як «відбір і інтерпретація змісту, який забезпечить виховання повноцінної людини, яка живе у певній культурі і за високими духовно-моральними законами. Антропологізація визначає характер звернення людей один до одного, життєву налаштованість на вибір ціннісних орієнтацій. Це олюднення знань, умінь і уявлень людини про навколишній світ» [2, с. 21]. У наших дослідженнях, антропологізація освіти – це усвідомлення змісту освіти з погляду потреб і інтересів людини, осмислення навчання і виховання як своєрідного фундаменту життя людини, людяне ставлення як до світу речей, що оточують людину, так і до світу інших людей [8, с. 9]. Зокрема, ми вважаємо, що освітні технології, які впроваджуються у вищій школі, мають на меті створення здоров'язбережувальної педагогічної діяльності, яка по-новому вибудовує відносини між навчанням і вихованням, переводить виховання у бік людинотворчого і життєзабезпечувального процесу [1, с. 25]. Проблема врахування особистісно орієнтованого та антропологічного підходів до впровадження андрагогічних технологій навчання майбутніх магістрів освіти вимагає врахування індивідуальних особливостей студентів. Так, за переконанням С. Шарова, під час складання диференційованих завдань для самостійної роботи студентів слід врахувати такі вимоги, як: відповідність умови завдань змісту та меті навчальної дисципліни; наявність достатньої кількості завдань, які відрізняються змістом і рівнем складності; врахування індивідуальних навчальних можливостей студентів під час вибору рівня складності [10, с. 152].

Серед показників того, що певна технологія викладання навчального предмету у вищій школі є особистісно орієнтованою, В. Стрельников виділяє такі: наявність мотивації до навчання; сприятливе, комфортне освітнє середовище для досягнення мети; використання ефективних форм, методів і технік навчання; опора на досвід, знання, уміння і навички студентів; наявність у студентів відчуття контролю над процесом свого навчання; досягнення успіху, задоволення пізнавальних потреб та потреби у самореалізації; повне занурення у процес навчання; достатність часу на засвоєння нових знань і вмій; відсутність факторів ризику для здоров'я; зміна змісту навчання і позиції викладача [9, с. 19]. За умови відповідності цим вимогам андрагогічна технологія може вважатися особистісно орієнтованою, головною з яких є власне бажання особистості майбутнього магістра освіти бути активним суб'єктом освітнього процесу.

У широкому розумінні суть освіти полягає у розкритті людської сутності, чого має досягти кожна андрагогічна технологія навчання. Інший підхід як до самого процесу навчання, викладання, так і до змісту матеріалу. Коли навчальний предмет, який викладається за допомогою андрагогічних технологій, стає «живим», розвиває уяву, розуміння проблем сучасності, людських взаємин і соціальних відносин. Такий підхід до освіти можна назвати антропологічним (чи особистісно орієнтованим), тому що в центрі її знаходиться людина. Прикладом можуть служити результати роботи сотень вальдорфських шкіл, у яких антропологічний підхід є центральним.

Протиріччя проблеми вибору особистісно орієнтованих андрагогічних технологій полягає в тому, що сам по собі технологічний підхід нівелює особистість, намагається «сформувати» її зовнішніми впливами, передбачає «ефект солоного огірка» – «який би ти не був, а в банці з розсолем станеш солоним» (В. Ф. Шаталов). Технологічний підхід бачить в людині з одного боку – вищу тварину, з іншого – комп'ютер, а процес виховання і освіти розглядає як «приспособлення» до соціального середовища, як соціалізацію. Однак, сучасний антропологічний підхід в освіті доводить, що людина у біологічному відношенні є найменш пристосованою істотою до зовнішнього світу. І знеособлене соціальне оточення не зможе замінити живого обличчя однієї рідної людини. Від людини до людини – від «Я» до «Я» – передається феномен людського. У період раннього дитинства цей феномен проявляється досить виразно, але продовжується й весь період розвитку. Підсвідомо студент хоче зустріти у викладачеві людину. Саме це людське начало перебуває зараз у безпеці, потребує захисту й підтримки [9, с. 25].

На думку С. Змеєва [5; 4], найбільш коректно стосовно дорослих вживати термін «андрагогічна технологія навчання», тому що в ньому підкреслюється активна роль самого суб'єкта навчання – дорослого. Технологія навчання дорослих являє собою систему певних операцій, технічних дій і функцій тих, хто навчає і тих, хто навчається, згрупованих за основними етапами процесу навчання. У розумінні андрагогічних технологій важливо підкреслити значення ціннісно-особистісного розвитку дорослої людини. С. Змеєв виділяє такі специфічні ознаки андрагогічних технологій, які на нашу думку враховують антропологічний підхід:

1) розуміння андрагогічної технології як специфічного навчального середовища життєдіяльності дорослої людини, що визначає її можливості розвитку як людини компетентної, здатної до творчої самореалізації та ефективного вирішення практичних завдань для досягнення запланованого результату;

2) андрагогічні технології навчання (у процесуальному аспекті) – це взаємопов'язана система способів і засобів навчання дорослої людини, що забезпечує її розвиток на основі реалізації сукупності процедур: планування навчання шляхом орієнтації на еталонні особистісні якості; супровід освітньої траєкторії дорослого учня; моделювання практичних дій; оцінка та самооцінка результату [6, с. 65].

Таким чином, найбільш загальним принципом побудови андрагогічних технологій навчання є опора на антропологічний підхід до професійної підготовки майбутніх магістрів освіти. Відмінна особливість полягає у створенні викладачем вищої школи антропологічного (особистісно-орієнтованого) навчального середовища, в якому дорослі учні стають активними, діяльними, інтенсивно здобувають знання, вдосконалюють навички, розвивають мислення на основі активного дослідження професійного досвіду, розвивають творчий потенціал.

ЛІТЕРАТУРА / LITERATURE / REFERENCES

1. Аносов І. П. Здоров'язбережувальні освітні технології у професійно-педагогічній підготовці вчителя // Педагогіка здоров'я : зб. наук. праць IV Всеукраїнської наук.-практ. конф. / [за заг. ред. І. Ф. Прокопенка]. – Х. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – 2014. – С. 22-28.

2. Безрукова В. С. Основы духовной культуры (энциклопедический словарь педагога) / В. С. Безрукова. – Екатеринбург, 2000. – 178 с.
3. Воронин А. С. Словарь терминов по общей и социальной педагогике / А. С. Воронин. – Екатеринбург : ГОУ ВПО УГТУ-УПИ, 2006. – 135 с.
4. Змеев С. И. Андрагогические основы теории и технологии обучения взрослых / С. И. Змеев. – М. : ПЕРСЭ, 2003. – 207 с.
5. Змеев С. И. Технология обучения взрослых : учеб. пособие / С. И. Змеев. – М. : Академия, 2002. – 128 с.
6. Концепція розвитку педагогічної освіти : Наказ МОН від 16.07.2018 р. № 776 // оф. сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення 30.09.2018).
7. Крупник С. А. Методологические подходы к предмету педагогики / С. А. Крупник // Педагогика. – 2000. – № 4. – С. 21-26.
8. Людиномірність гармонізації культурно-освітнього простору особистості : методологія, експертиза та психолого-педагогічні рецепції : монографія : [за заг. ред. Т. С. Троїцької] / Аносов І. П., Молодиченко В. В., Троїцька Т. С. – Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2012. – 378 с.
9. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ / В. Ю. Стрельников, І. Г. Брітченко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с.
10. Шаров С. В. Використання диференційованих навчальних завдань під час самостійної роботи студентів // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С. С. – Харків : ХДАДМ. – 2011. – № 3. – С. 151-153.

Арунова Жанна Ануаровна,
старший преподаватель,
частное учреждение «Академия «Болашак»
(г. Караганда, Республика Казахстан)

Жапанова Риза Набиевна,
старший преподаватель,
частное учреждение «Академия «Болашак»
(г. Караганда, Республика Казахстан)

ДИДАКТИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Zhanna Arunova,
Senior Lecturer,
Private institution «Academy «Bolashak»
Karaganda, Republic of Kazakhstan

Zhapanova Riza,
Senior Lecturer,
Private institution «Academy «Bolashak»
(Karaganda, Republic of Kazakhstan)

DIDACTIC EFFICIENCY OF COMPUTER TECHNOLOGIES USAGE IN THE FUTURE SPECIALISTS' PREPARATION PROCESS

Аннотация. Отмечено, что на сегодняшний день компьютерные технологии – это важнейший фактор, который оказывает влияние на качество системы образования. Основной прерогативой выступает качество и уровень подготовки студентов в вузах, что есть залог успешного функционирования системы образования. Применение компьютерных технологий в образовательном процессе раскрывает творческие способности студентов в процессе обучения. В статье раскрыто понятие компьютерных технологий с позиций отечественных ученых и дана наша оценка понятия данного определения. В заключение статьи делаются выводы о том, что компьютерные технологии способствуют тому, что происходит наглядная демонстрация информации и значительно экономится время на ее поиск.

Resume. The article considers computer technologies as the most important factor that influences the quality of educational system. The main prerogative is the quality and level of training of students in universities, which is the key to the successful functioning of the educational system. The usage of computer technology in the educational process reveals the creative abilities of students in the learning process. The article reveals the concept of computer technology from the standpoint of domestic scientists and provides our assessment of the concept of this term. Finally, the article concludes that computer technology contributes to the clear demonstration of information and significantly saves time of its search.

Дидактическое обоснование процесса компьютеризации учебного процесса в современных условиях. В государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы в качестве приоритета определена необходимость создания системы электронного обучения, соответствующей мировым стандартам. На сегодняшний день основная цель образования в республике – повышение качества образования на основе применения современных технологий [2, с. 22].